

Landsorganisasjonen i Norge
Young gate 11
0181 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
11/00226-2

Dato
24.05.2011

HØRINGSSVAR NOU 2010:13 ARBEID FOR HELSE - SYKEFRAVÆR OG UTSTØTING I HELSE OG OMSORGSSEKTOREN

Fellesorganisasjonen (FO) viser til LOs høringsbrev av 14. mars 2011. Høringsinstansene er bedt om å gi sitt syn på utvalgets vurderinger og forslag til tiltak. Det etterspørres syn på hvordan tiltakene som foreslås kan få tilslutning og det bes om begrunnelse for tiltak som ikke støttes. Samt at det åpnes for forslag av andre tiltak. FO støtter mange av forslagene, vi har valgt og ikke gi en begrunnelse for støtten til de ulike forslagene og kommenterer derfor bare der vi har tilleggsmomenter.

Styrke kunnskap og kompetanse

FO får tilbakemeldinger fra arbeidsfeltene at ansatte med langvarige helseplager, opplever utstøting og manglende vilje til tilrettelegging på arbeidsplassen. Vår erfaring er at flere arbeidsplasser har knappe ressurser, og lite rom for arbeidstakere som ikke fungerer optimalt helsemessig. I stedet for motivering for fortsatt yrkesaktivitet erfarer de heller press for overgang til trygdeordningene. Etter FOs vurdering er rammebetingelsene innen helse- og omsorgstjenestene blitt strammere og strammere, slik at det er mindre rom for arbeidstakere med store helseproblemer. Etter vår vurdering er dette et område det burde vært forsket mer på. Vi støtter forslagene om å styrke kunnskapen om sykefravær og utstøting, men det bør satses mer på forskning på årsaksforholdene på arbeidssstedene.

Satsning på systematisk utprøving og evaluering av tiltak

Etter FOs vurdering er det viktig å følge opp og evaluere tiltak, men FO støtter LOs representant i utvalget. FO støtter ikke økt bruk av randomiserte kontrollerte studier. Sykefravær og utstøting handler i liten grad om medisinske behandlingsmetoder. Vi mener at sosiale forskjeller i helse og årsaksforhold knyttet til dette er godt nok dokumentert. Slike studier vil i hovedsak i denne sammenhengen innebære studier av sosiale og eller økonomisk karakter, og for å avhjelpe dette trengs mange ulike tiltak.

FO

Besøksadresse:
Mariboesgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
23 06 11 70

Telefaks:
23 06 11 14

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

FO støtter for øvrig forslagene om oppfølging av gravide, mens forslagene til 365 dagers egenmelding og nye arbeidstidsordninger stiller vi oss tvilende til. Dette begrunnes nærmere under de ulike punktene.

Forbedre arbeidsmiljø og arbeidsinnhold

I dette kapitlet er det foreslått mange gode tiltak for å styrke arbeidsmiljøinnsatsen. FO er spesielt glad for at det foreslås at det skal opprettes en nasjonal kompetanseenhet for å forebygge vold og trusler om vold. Kompetanseenheten vil kunne få en viktig rolle i å veilede virksomhetene i forebyggende arbeid for å redusere vold og trusler og skadefølger av disse utfordringene. I tillegg til de foreslåtte oppgavene som er tenkt tillagt enheten, kunne FO tenke seg at en slik enhet kunne ha en sentral rolle med å bygge opp et nasjonalt nettverk med krisepersonell til å bistå med krisehjelp (debriefing) etter alvorlige volds/trussel hendinger. Danmark har hatt en slik ordning, men vi vet ikke om dette er i funksjon enda. FOs medlemmer er de som i størst grad rammes av vold og trusler om vold. Både SSBs statistikker og Fafos forskning dokumenterer dette. Vi erfarer derfor at mange skades slik at de trenger bistand til yrkesskadeerstatninger. Av disse sakene ser vi at en veldig hyppig årsak til langt sykefravær og hel- eller delvis uføretrygding ofte er psykiske senskader som følge av hendelsene. Mange får post traumatisk stresslidelse og FO tror at flere hadde profitert på tidlig kriseintervensjon hvor mulighetene for bearbeiding av hendelsene hadde blitt mer profesjonelt fulgt opp.

I tillegg mener FO at det er mange utfordringer knyttet til konflikter på arbeidsplassene, og mobbing og trakassering ikke er vektlagt. Mange virksomheter mangler rutiner for hvordan konflikter, mobbing og trakassering skal følges opp. FO mener det skulle ha vært foreslått tiltak for å forebygge på disse områdene.

Likeledes er det rimelig godt dokumentert at mange får belastningslidelse som følge av emosjonelle belastninger over tid. Det er svært krevende å arbeide med syke, med mennesker i vanskelige livssituasjoner og de ansatte gis lite rom og tid til refleksjon, veiledning og bearbeiding. FO ønsker forsøk gjennomført på dette området.

Utpøving av nye arbeidstidsordninger

Utvalget foreslår at det igangsettes nye utpøvinger av nye arbeidstidsordninger, og forsøk med 3-3 turnuser nevnes. FO er av den oppfatning at det er en massiv utpøving av alternative arbeidstidsordninger allerede. Det er mange ulike fleksible turnusordninger, ønsketurnus, bevegelig arbeidstid (BAT), årsturnus, kalenderturnus, medleverordninger med mer. I tillegg har vi de siste årene hatt en stor økning i antallet som søker om alternative arbeidstidsordninger etter AML § 10-12 (4). Utfordringen framover er etter FOs vurdering å få evaluert og forsket grundig på disse ordningene. Vi ser at mange mener sykefraværet synker på kort sikt – men FO er spesielt opptatt av å følge utviklingen langsiktig. Med utgangspunkt i det som er kjent fra forskning om mulig helseskader som følge av arbeid på natt og i skiftordninger allerede, er vi bekymret for langtidsvirkningene, spesielt av de mer ekstreme langvaktordningene. Dette bør prioriteres framfor igangsettes av nye forsøk.

Bedre seniorpolitikk

FO er enig i at det satses på tiltak for bedre planlegging av senkarriere gjennom kartlegging og individuelt tilpassede tiltak, samt tiltak for langsiktig holdningsarbeid for å styrke seniorpolitikken. Forskning viser at helseproblemer og store arbeidsbelastninger blant ansatte i pleie- og omsorgssektoren er vesentlige årsaker til både ønske om og faktisk tidlig pensjonering, Fafo 2011. I tillegg til de skisserte tiltakene bør en vurdere andre stimulerings tiltak. Fafo trekker fram trim- og mosjonstiltak, bruk av tekniske hjelpemidler og ergonomiske tiltak, samt mulighet til å påvirke plassering av egen arbeidstid. FO tror også at god seniorpolitikk som inneholder insitament av lønn og/eller friperioder bør utprøves i større grad. FO mener at mye kan gjøres gjennom holdningsskapende arbeid, men vi tror mer direkte stimulerings tiltak vil gi økt effekt på motivasjon for å stå lengre i arbeid.

Tettere oppfølging av sykemeldte

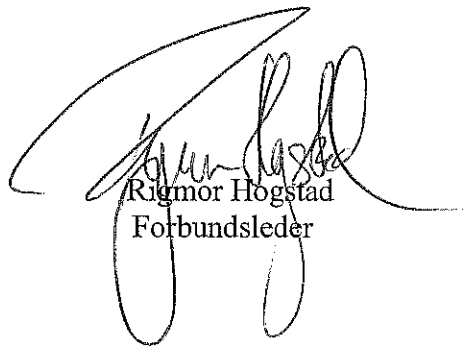
FO støtter de fleste forslagene til tiltak for sikre bedre oppfølging av sykemeldte, men vi er usikre på effekten av nye forsøk på 365 dagers egenmelding. Forsøksprosjektet "Tillitsprosjektet" i Mandal kommune, hvor ansatte kan bruke egenmeldinger i inntil 365 dager er blitt veldig positivt mottatt av ansatte og tillitsvalgte, men vi kan ikke se at det har gitt effekt på redusert sykefravær. Utvalget foreslår en utvidelse av forsøksordningen til å gjelde flere kommuner (10-12). FO mener forsøket i Mandal bør videreføres. Så får evalueringene på sikt gi svar på om dette er et tiltak som bør vurderes utprøvd mer. FO mener at samme effekt kan oppnås ved at sykemeldte følges like godt opp under ordinær sykemelding, og vi tror ikke legens betydning som sykemelder isolert sett er årsak til sykefraværets lengde.

FO mener det er viktig å vurdere og videreutvikle velferdsordningene for arbeidstakere som har omfattende og krevende omsorgsoppgaver i forbindelse med sykdom i nær familie, i livskriser og i situasjoner med tilsvarende belastninger. I offentlig sektor har ansatte ofte rett til permisjon, men problemet er ofte ikke å få ulønnet permisjon ut over de lønnende velferdspermisjonene. Problemet mange har er økonomi. For å forebygge bruk av sykemelding i slike situasjoner bør det utredes mulighet for at spesielt terminalpleie i hjemmet bør gi rett til trygdedekning fra folketrygden.

Avsluttede kommentar

FO savner at deltidspromatikk ikke er viet bedre oppmerksomhet i utredningen og på tiltakssiden. FO støtter LOs representant i utvalget, som mener det er avgjørende at det iverksettes både strukturelle og individuelle tiltak som gjør at heltid blir normen for organisering av helse- og omsorgssektoren, og at kompetanse- og lønnsnivået i sektoren heves for å redusere de sosiale helseforskjellene som deltidssysselsetting er medvirkende til.

I kapittel 5 beskrives erfaringene fra tilsyn og samarbeidsprosjekter. Vi viser spesielt til erfaringene med Kvalitetskommuneprogrammet som viser at kommunene som har deltatt i programmet har hatt gunstigere sykefraværsutvikling enn andre norske kommuner og at det er først og fremst i pleie- og omsorgstjenestene sykefraværet er redusert. FO stiller seg undrende til at utvalget ikke har fulgt dette sterkere opp.

Rigmor Hogstad
Forbundsleder

Vennlig hilsen

Tove Rydning
Fagkonsulent